

**OKULLARDA REHBERLİK VE
PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK:
EĞİTİME YÖN VERİCİ GÜÇ**

...Geleceğin Fikirleri...

www.vizetek.com.tr

OKULLARDA REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK: EĞİTİME YÖN VERİCİ GÜÇ

Editörler:

Dr. Öğr. Üyesi Osman SÖNER
Prof. Dr. Mustafa Yüksel ERDOĞDU

ISBN: 978-625-5531-07-0

Copyright © Vizetek

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.
Sayın okuyucularımız, bandrolsüz yayınları satın almamanızı diliyoruz.
Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazar(lar)ına aittir.

Yayın Koordinatörü: Ferit RESULOĞULLARI
Kapak Tasarımı & Mizanpaj: Abdulkadir EMİROĞLU
Baskı: Ankara | Aralık 2024

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA
Tel.: (0312) 482 00 11
Web: www.vizetek.com.tr
E-mail: vizetkeyayincilik@gmail.com
Yayıncı Sertifika No: 41575

Baskı: Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti.
İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1 Yenimahalle/ANKARA,
Tel.: 0 (312) 395 85 71
Matbaa Sertifika No: 47479

OKULLARDA REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK: EĞİTİME YÖN VERİCİ GÜÇ

Editörler

Dr. Öğr. Üyesi Osman SÖNER
Prof. Dr. Mustafa Yüksel ERDOĞDU

Yazarlar

Prof. Dr. Mustafa Yüksel ERDOĞDU
Prof. Dr. Lütfü İLGAR
Prof. Dr. Ali Haydar ŞAR
Doç. Dr. Filiz GÜLTEKİN
Doç. Dr. Nüket AFAT
Doç. Dr. Mustafa ÖZGENEL
Dr. Öğr. Üyesi Osman SÖNER
Dr. Öğr. Üyesi Kamile Gamze YAMAN
Dr. Öğr. Üyesi Hazel DURU
Dr. Ali ÖZTOSUN
Dr. Öğr. Üyesi Fazilet YAVUZ BİRBEN
Doktorant Oğuzhan YAVUZ
Doktorant Yelda YAVUZ
Ar. Gör. Ece YAĞCI AKGÜNDÜZ
Ar. Gör. Ezgi Güney UYGUN
Ar. Gör. Berna ÜNAL
Ar. Gör. Muhammed Furkan TUNÇ

İÇİNDEKİLER

Bölümler ve Yazarlar.....14

Önsöz.....1

1. Bölüm

Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Psikolojik Danışma ve Rehberlik: Temel Kavramlar ve İlkeler

1. Rehberlikten Psikolojik Danışmaya: Okullarda Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetlerinin Gelişimi.....	5
2. Tanımlar	7
2.1. Rehberlik	8
2.2. Psikolojik Danışma.....	8
2.2.1. Okul Psikolojik Danışmanlığı	8
2.2.2. Ruh Sağlığı Danışmanlığı	10
2.2.3. Kariyer Psikolojik Danışmanlığı.....	10
2.2.4. Evlilik ve Aile Danışmanlığı.....	10
2.2.5. Rehabilitasyon Psikolojik Danışmanlığı	11
2.3. Süpervizyon.....	11
2.4. Konsültasyon (Müşavirlik).....	12
3. Çevrimiçi Eğitim ve Psikolojik Danışma ve E- Rehberlik.....	12
4. Kuramların Önemi	14
5. Psikolojik Danışma ve Rehberliğin Dayandığı Temel İlkeler ve Etik İlkeler	15
Sonuç	18
Kaynaklar.....	20

2. Bölüm

Çağdaş Eğitimde Öğrenci Kişilik Hizmetleri: Eğitimin Yeniden Keşfi

1. Öğrenci Kişilik Hizmetleri	26
1.1. Psikolojik Danışma ve Rehberlik	28
1.1.1. Psikolojik Danışma Nedir?.....	29
1.1.2. Rehberlik Nedir?.....	30
1.1.2.1. Rehberliğin Amacı	30
1.1.2.2. Rehberlik ve Öğretim İlişkisi	31
1.1.2.3. Rehberliğin Temelleri.....	31
1.1.2.3.1. Felsefi Temeller.....	31
1.1.2.3.2. Psikolojik Temeller	31
1.1.2.3.3. Sosyolojik Temeller.....	32
1.1.2.3.4. Eğitsel Temeller	32
1.1.2.3.5. Etik Temeller.....	33
1.1.2.4. Rehberliğin İlkeleri	33
1.1.2.5. Rehberliğin Kapsamı.....	34
1.1.2.5.1. Eğitsel Rehberlik.....	34
1.1.2.5.2. Mesleki Rehberlik	34

1.1.2.5.3. Kişisel ve Sosyal Rehberlik.....	35
1.1.2.6. Rehberlik Türleri.....	35
1.1.2.6.1. Akademik Rehberlik.....	35
1.1.2.6.2. Bireysel Danışmanlık.....	35
1.2. Özel Eğitim ve Özel Yerleştirme.....	36
1.3. Sağlık Hizmetleri.....	37
1.4. Sosyal Yardımlar.....	39
1.5. Sosyal Etkinlikler ve Kulüpler.....	40
Kaynaklar.....	42

3. Bölüm

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlıkta Alanlar ve Birimler:

Yol Gösteren Işıklar

1. Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlığında Birimler.....	47
1.1. Okullarda Doğrudan Rehberlik Hizmetleri.....	49
1.1.1. Psikolojik Danışma.....	49
1.1.2. Oryantasyon.....	50
1.1.3. Bireyi Tanıma.....	52
1.1.4. Bilgi Toplama ve Yayma.....	53
1.1.5. Sevk (Yardım Almaya Yönlendirme).....	54
1.1.6. Yöneltilme ve Yerleştirme.....	54
1.1.7. İzleme ve Değerlendirme.....	55
1.2. Okullarda Dolaylı Rehberlik Hizmetleri.....	56
1.2.1. Okul PDR Programının Hazırlanması.....	56
1.2.2. Konsültasyon.....	57
1.2.3. Anne-Babaya Rehberlik – Çevre ile İlişkiler.....	59
1.2.4. Süpervizyon.....	60
1.2.5. Araştırma ve Değerlendirme.....	61
Kaynaklar.....	63

4. Bölüm

Psikolojik Danışma ve Rehberlikte Başlıca Hizmet Türleri

1. Hizmet Alanlarına Göre Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri.....	67
1.1. Eğitim Sürecinde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri.....	68
1.2. Sağlık Alanında Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri.....	68
1.3. Endüstri Alanında Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri.....	69
1.4. Sosyal Yardım Alanında Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri.....	70
2. Problem Alanlarına Göre Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri.....	70
2.1. Eğitsel Rehberlik.....	71
2.2. Mesleki Rehberlik.....	71
2.3. Kişisel-Sosyal Rehberlik.....	72
3. Kişi Sayısına Göre Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri.....	73
4. Öğretim Basamaklarına Göre Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri.....	74
4.1. Okul Öncesi Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri.....	75
4.2. İlköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri.....	75

4.3. Ortaöğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri.....	76
4.4. Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri.....	78
5. Temel İşlevlerine Göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik	79
5.1. Uyum Sağlayıcılık.....	79
5.2. Yöneltililik.....	79
5.3. Ayarlayıcılık.....	80
5.4. Geliştiricilik.....	80
5.6. Önleyicilik.....	80
5.7. Tamamlayıcılık.....	81
Kaynaklar	83

5. Bölüm

Her Kademe İçin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri: Eğitim Yolculuğunda Rehberlik

1. Okul Öncesi Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetleri	87
2. İlköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetleri.....	89
2.1. İlkokulda Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetleri	90
2.2. Ortaokulda Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetleri.....	92
3. Ortaöğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri.....	95
4. Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetleri	98
Kaynaklar	101

6. Bölüm:

Kişisel-Sosyal Rehberlik: Birey Olmaktan Toplumsal Uyuma

1. Kişisel-Sosyal Rehberlikte Çalışma Konuları	105
1.1. Aile	106
1.2. Teknoloji	107
1.3. Saldırganlık ve Şiddet	108
1.4. Farklılıklar ve Ayrımcılık	110
1.5. İyi oluş.....	114
2. Kişisel-Sosyal Rehberlik Hizmetlerinin Önleyici ve Gelişimsel İşlevi	116
3. Kişisel-Sosyal Rehberlik Hizmetlerinde Öğretmenler	119
Kaynaklar	123

7. Bölüm:

Eğitsel Rehberlik: Akademik Yolculukta Rehberlik

1. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Eğitsel Rehberlik Hizmetleri	130
2. İlköğretim Kurumlarındaki Eğitsel Rehberlik Hizmetleri	131
3. Ortaöğretim Kurumlarında Eğitsel Rehberlik Hizmetleri.....	131
4. Eğitsel Rehberlik Kapsamında Okullarda Verilecek Rehberlik Hizmetleri ve Dikkat Edilecek Hususlar	132
4.1. Oryantasyon Çalışmaları	132
4.2. Üst Eğitim Kurumları Hakkında Bilgi	133
4.3. Verimli Ders Çalışma Yöntemleri.....	134
4.4. Güdülenme (Motivasyon)	136
4.5. Zaman Yönetimi	137

4.6. Sınav Kaygısı	138
4.7. Öğrenme Stilleri	140
Kaynaklar	142

8. Bölüm:

Mesleki Rehberlik: Kariyer Dünyasını Keşfetmek

1. Temel Kavramlar	148
1.1. İş.....	148
1.2. Meslek.....	148
1.3. Kariyer.....	149
1.4. Kariyer gelişimi.....	150
1.5. Mesleki Rehberlik/Meslek Danışmanlığı	150
1.6. Mesleki Psikolojik Danışma.....	151
1.7. Kariyer Danışmanlığı/Kariyer Rehberliği/İstihdam Danışmanlığı.....	151
2. Mesleki rehberlik ve çalışma yaşamı.....	152
2.1. İnsanlar neden çalışırlar?	152
2.2. Meslek/kariyer gelişimi ve seçimi: Kariyer yolculuğu.....	153
2.3. Meslek/kariyer gelişimi ve seçimine ilişkin kuramlar	154
2.4. Mesleki gelişim görevleri.....	157
2.5. Eğitim Sistemimizde Mesleği Belirlemede Kritik Zamanlar.....	157
2.6. Günümüzde Meslek Seçimi Kolay Ya Da Zor Mudur?	158
2.7. Meslek/Kariyer Değiştirebilme Olanasının Artması/Ekonomik Dalgalanma ve Krizler.....	159
2.8. Geleceğe Yönelik Öngörüler.....	159
3. Mesleki Rehberliğin Temel Amacı ve Amaçları.....	160
3.1. Mesleki rehberlik aşamaları	161
3.1.1. Okulöncesi dönemde mesleki rehberlik.....	161
3.1.2. İlköğretim aşamasında mesleki rehberlik	161
3.1.3. Ortaöğretim aşamasında mesleki rehberlik	161
3.1.4. Yükseköğretim aşamasında mesleki rehberlik	161
4. Başarılı Bir Kariyer Tercihi/Meslek Seçimi İçin Bireyin Yapması Ve Yapılması Gerekenler.....	162
4.1. Hedef Belirlemek Ve Hedefleri İçin Çalışmak/Vizyon Sahibi Olmak	162
4.2. Kompozisyon Yazdırmak	163
4.3. Meslek Araştırması Yapmak/Meslek Araştırması Yapmasını Sağlamak.....	163
4.4. Gölge İşlerde Çalışmak Ve Deneyim Kazanmak/Deneyim Kazanmasını Sağlamak.....	163
4.5. Mesleki Cümle Tamamlama Uygulaması.....	164
5. Mesleki Rehberlik ve Kariyer Yolculuğunda Rol, Görev Ve Sorumluluklar	165
5.1. Bireyin Rol, Görev ve Sorumlulukları.....	165
5.2. Ailenin (Anne-Babanın) Rol, Görev ve Sorumlulukları	166
5.3. Okulun (Öğretmenlerin, Rehber Öğretmenlerin/Psikolojik Danışmanların ve Kariyer Danışmanlarının) Rol, Görev Ve Sorumlulukları.....	167
Kaynaklar	170

9. Bölüm:

Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinde Psikolojik Danışma Sürecinin Anatomisi: Değişim Yolculuğu

1. Kuramsal Açıklamalar.....	176
1.1. Psikolojik Danışma Nedir?.....	177
1.1.1. Okullarda Sık Karşılaşılan Sorun Alanları.....	178
1.1.2. Okullarda Sık Kullanılan Danışma Yaklaşımları.....	182
1.1.2.1. Kısa süreli çözüm odaklı danışma süreci.....	182
1.1.2.2. Bilişsel Davranışçı Yaklaşımda Psikolojik Danışma Süreci.....	187
Kaynaklar.....	191

10. Bölüm:

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlıkta Bireyi Tanıma Teknikleri

1. Bireyi Tanıma Tekniklerinin Kullanım Alanları ve Etkileri.....	197
2. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlıkta Bireyi Tanıma Tekniklerinin Kullanım Amacı.....	197
3. Bireyi Tanıma Teknikleri.....	198
3.1. Test Teknikleri.....	199
3.1.1. Yetenek Testleri.....	199
3.1.2. Başarı Testleri.....	200
3.1.3. İlgi envanterleri.....	200
3.1.4. Kişilik Envanterleri.....	200
3.1.5. Tutum Ölçekleri.....	201
3.1.6. Durumsal Testler.....	201
3.2. Test Dışı Teknikler.....	202
3.2.1. Gözleme Dayalı Teknikler.....	202
3.2.1.1. Gözlem.....	202
3.2.1.2. Olay Kaydı (Anekdot).....	203
3.2.1.3. Dereceleme Ölçekleri.....	204
3.2.1.4. Gözlem Listeleri (Özellik kayıt çizelgesi).....	206
3.2.2. Kendini Anlatma Teknikleri.....	206
3.2.2.1. Otobiyografi.....	206
3.2.2.2. Arzu Listesi.....	207
3.2.2.3. Zaman Cetveli.....	208
3.2.2.4. Problem Tarama Listesi.....	208
3.2.2.5. Soru Listesi (Anket).....	209
3.2.2.6. Başarısızlık Nedenleri Anketi.....	209
3.2.2.7. Kime Göre Ben Neyim?.....	210
3.2.2.8. Kendini Açma Envanteri.....	211
3.2.2.9. Kendini tanıma penceresi (Johari Penceresi).....	211
3.2.2.10. Bibliyoterapi.....	212
3.2.3. Başkalarının Kanılarına Dayalı Teknikler.....	212
3.2.3.1. Sosyometri.....	212
3.2.3.2. Kimdir Bu Tekniği.....	215

3.2.3.3. Sosyal Uzaklık Ölçeği	216
3.2.4. Etkileşime Dayalı Teknikler	216
3.2.4.1. Görüşme Tekniği	216
3.2.4.2. Vaka incelemesi	217
3.2.4.3. Toplu Dosya	217
3.2.4.4. Oyun ve Drama Etkinlikleri:	218
3.2.4.4.1. Oyun	218
3.2.4.4.2. Drama	219
3.2.4.5. Veli Görüşmesi ve Veli Toplantıları.....	219
3.2.4.6. Ev Ziyaretleri	220
3.3. Öğrenci Gelişim Dosyaları	220
Kaynaklar	222

11. Bölüm:

Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetlerinin Yapılanması ve Görevleri: Eğitimde Stratejik Harita

1. Millî Eğitim Bakanlığı Düzeyinde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinin Örgütlenmesi	227
1.1. Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Koordinatörlüğünün Görevleri	228
1.2. Psikososyal Destek Hizmetleri ve Bağımlılıkla Mücadele Koordinatörlüğünün Görevleri	229
1.3. Rehberlik ve Araştırma Merkezleri Koordinatörlüğünün Görevleri	229
1.4. Ölçme, Değerlendirme ve Mesleki Gelişim Koordinatörlüğünün Görevleri	230
2. Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı İl/İlçe Millî Eğitim Müdürlüklerinde Rehberlik Hizmetlerinin Örgütlenmesi.....	230
2.1. İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı/Şube Müdürü	231
2.2. İl Danışma Komisyonu	232
2.3. Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü	233
2.3.1. Rehberlik ve araştırma merkezi müdürünün görev, yetki ve sorumlulukları	234
2.3.2. Rehberlik ve araştırma merkezi müdür yardımcılarının görev, yetki ve sorumlulukları.....	234
2.3.3. Rehber öğretmen/psikolojik danışmanın görevi.....	235
2.4. Okul Müdürlükleri.....	235
2.4.1. Eğitim kurumu müdürlerinin görev, yetki ve sorumlulukları.....	237
2.4.2. Müdür yardımcılarının görev yetki ve sorumlulukları	237
2.4.3. Koordinatör rehber öğretmen/psikolojik danışmanın görev ve sorumlulukları.	237
2.4.4. Rehber öğretmen/psikolojik danışmanın görevleri	238
2.4.5. Sınıf rehber öğretmeninin görevleri.....	238
2.4.6. Diğer öğretmenler.....	239
Kaynaklar	241

12. Bölüm:

Okul Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetlerinin Sunumu: E-Rehberlik Modülünün Yeri ve Önemi

1. E-Rehberlik Modülü.....	245
1.1. E-Rehberlik Modülü'nün Oluşturulma Amacı	246
1.2. Okullarda E-Rehberlik Modülü Kimler Aracılığıyla Hangi İşlemler İçin Kullanılmaktadır?	246
1.2.1. Okul Psikolojik Danışmanları/ Rehber Öğretmenler	246
1.2.2. Öğretmenler.....	246
1.2.3. Kurum müdürleri.....	246
2. E-Rehberlik modülüne giriş	247
2.1. Okul PDR Yıllık Programının Hazırlanması.....	247
2.2. Okul PDR Programının E-Rehberlik Modülünde Hazırlanması	248
2.3. Yıllık Program Girişi Sekmesi İçerisinde Yer Alan Bölümler.....	248
2.4. Okul/Kurum PDR Programının Güncellenmesi	250
2.5. Haftalık Program Girişi	250
2.6. PDR Hizmetleri Veri Girişlerinin Yapılması.....	251
2.6.1. Grup Veri Girişi İçin Adımlar	251
2.6.2. Bireysel Veri Girişi İçin Adımlar	251
2.6.3. Psikososyal Müdahale Çalışmaları İçin Veri Girişi.....	253
2.6.4. Yönlendirme (Sevk) İşlemleri Veri Girişi.....	254
2.6.5. PDR hizmetlerinin raporlanması.....	254
2.6.6. Öğrenci yönlendirme işlemleri	255
2.7. Görevlendirilen PDR Uzmanlarının Veri Girişi	255
2.8. Sınıf Rehberlik Planı Hazırlama	255
2.9. PDR Uzmanı Olmayan Okullarda Yıllık Program Hazırlanması Ve Veri Girişlerinin Yapılması	256
Kaynaklar	259

13. Bölüm:

Okul Rehberlik Hizmetlerinde Özel Eğitim

1. Özel Eğitim.....	263
1.1. Özel eğitimin Temel Amaçları ve İlkeleri	263
1.2. Özel Eğitime Yerleştirme	265
1.2.1. Tarama Fark Etme	266
1.2.2. Tanı Öncesi Müdahaleler	268
1.2.3. Eğitsel Değerlendirme -RAM	270
1.2.4. Tanı- Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu.....	271
1.2.5. Eğitim Planı Hazırlama (BEP Komisyonu)	271
1.2.6. Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı Uygulama.....	273
1.2.7. Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı Değerlendirme.....	275
1.3. Merkezi Sınavlarda Özel Eğitim.....	276
1.4. Rehberlik servisinin özel eğitimdeki sorumlulukları.....	276
Kaynaklar	279

14. Bölüm:

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Yönetmeliği ve Tarihsel Değişimine Yönelik Serüvenler

1. Yönetmeliklerde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinin Kapsamı	283
2. Yönetmeliklerde PDR Hizmetlerini Yürütecek Personele Verilen Unvanlar	288
3. Yönetmeliklerde Okul Psikolojik Danışmanlara Verilen ve Verilemeyecek Görevler	291
4. Yönetmeliklerle İlişkin Yapılan Çalışmalar	295
Kaynaklar	298

15. Bölüm:

Okul Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetlerinde Etik ve Hukukun Önemi: Psikolojik Danışmada İlkeli Yolculuk

1.1. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinde Etik İlkeler	303
1.1.1. Yetkinlik	304
1.1.2. Dürüstlük	304
1.1.3. Duyarlılık ve Hoşgörü	305
1.1.4. Bireysel ve Kültürel Farklılıklara Duyarlılık	305
1.1.5. Toplumsal sorumluluk	305
1.1.6. Mesleki ve Bilimsel sorumluluk	305
1.2. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinde Etik Kodlar	305
1.2.1. Mesleki Sorumluluk ve Denetim	307
1.2.2. Gizlilik Ve Kayıtların Saklanması	307
1.2.3. Psikolojik Danışma İlişkisi	308
1.2.4. Çoklu İlişkiler ve Sınırlar	308
1.2.5. Eğitim Öğretim ve Süpervizyon	308
1.2.6. Ölçme, Değerlendirme ve Yorumlama	309
1.2.7. Araştırma ve Yayın Yapma	309
1.2.8. Çevrimiçi Psikolojik Danışma, Teknoloji ve Sosyal Medya	309
1.2.8.1. Danışman-danışan ilişkisi	310
1.2.8.2. Gizlilik ve mahremiyet	311
1.2.8.3. Mesleki sorumluluklar	311
1.2.8.4. Diğer profesyonellerle ilişkiler	311
1.2.8.5. Ölçme ve değerlendirme	311
1.2.8.6. Teknoloji kullanımı	311
1.2.8.7. Sosyal medya kullanımı	311
1.2.9. Psikolojik Danışmada Etik İkilem	312
1.2.9.1. Etik ikilem yaşanan durumlar	312
1.2.9.1.1. İlişkilerde sınırlar	312
1.2.9.1.2. Gizlilik	313
1.2.9.1.3. Yetkinlik	313
1.2.9.1.4. Gönüllülük	313
1.2.9.2. Etik karar verme süreci	314
1.2.9.2.1. Problemin tanımlanması	314

1.2.9.2.2. Sorumluluk alanlarının belirlenmesi.....	314
1.2.9.2.3. Etik ilke ve yönergelerin incelenmesi.....	315
1.2.9.2.4. Eylem yollarının belirlenmesi.....	315
1.2.9.2.5. İşlevsel eylem yolunun belirlenmesi.....	315
1.2.9.2.6. Eylemin uygulanması ve değerlendirilmesi.....	315
1.2.10. Alt alanlar.....	315
1.3. Psikolojik Danışma ve Rehberlikte Hukuki Sorumluluklar.....	315
1.3.1. Çocuk İhmal Ve İstismarı.....	316
1.3.2. Ailelerin hakları.....	316
1.3.3. Psikolojik danışmanların mahkeme tanıklığı.....	316
1.3.4. Kayıt tutma ve saklama.....	317
Kaynaklar.....	318

16. Bölüm:

Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Kapsamında Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale

1. Psikolojik Danışma ve Rehberlikte Yeni Paradigma: Önleme.....	322
2. Önleyicilik Kavramı ve Önleyici Rehberlik.....	323
3. MEB'in Önleyici Rehberlik Anlayışı.....	325
4. Psikososyal Koruma.....	327
4.1. Temel Yaşam Becerileri.....	327
5. Okullarda Kriz Yönetimi.....	334
6. Travmaya Duyarlı Okullar.....	338
7. Kriz Sonrası Büyüme.....	339
Kaynaklar.....	342

17. Bölüm:

Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinde Yapay Zekâ Kullanımı: Teknolojik İlerleme

1. Yapay Zekâ Temelli Sistemlerin Özellikleri.....	348
1.1. Öğrenme Yönetim Sistemleri ve Yapay Zekâ.....	349
1.2. Bireyselleştirilmiş Öğrenme Deneyimleri İçin Adaptif Sistemler.....	350
2. Öğrenci Destek Hizmetlerinde Yapay Zekânın Rolü.....	352
3. Psikolojik Danışmanlıkta Yapay Zekâ Kullanımı.....	354
3.1. Duygusal ve Sosyal Zekâ Gelişimini Destekleyen Sistemler.....	354
3.2. Yapay Zekâ Destekli Terapi Ve Danışmanlık Uygulamaları.....	355
4. Etik, Gizlilik ve Veri Koruma.....	359
5. Geleceğe Bakış: Okul Rehberlik Hizmetlerinde Yapay Zekâ.....	360
Kaynaklar.....	365

BÖLÜMLER VE YAZARLAR

BÖLÜM 1

Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Psikolojik Danışma ve Rehberlik:
Temel Kavramlar ve İlkeler
Ar. Gör. Ece YAĞCI Akgündüz
ORCID ID: 0000-0002-2765-1773

BÖLÜM 2

Çağdaş Eğitimde Öğrenci Kişilik Hizmetleri: Eğitimin Yeniden Keşfi
Dr. Ali ÖZTOSUN
ORCID ID: 0000-0002-1919-5595

BÖLÜM 3

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlıkta Alanlar ve Birimler: Yol Gösteren Işıklar
Ar. Gör. Ezgi Güney UYGUN
ORCID ID: 0009-0004-2551-3205

BÖLÜM 4

Psikolojik Danışma ve Rehberlikte Başlıca Hizmet Türleri
Prof. Dr. Ali Haydar ŞAR
ORCID ID: 0000-0001-7086-4021

BÖLÜM 5

Her Kademe İçin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri:
Eğitim Yolculuğunda Rehberlik
Ar. Gör. Berna ÜNAL
ORCID ID: 0000-0002-1539-5899

BÖLÜM 6

Kişisel-Sosyal Rehberlik: Birey Olmaktan Toplumsal Uyuma
Doç. Dr. Filiz GÜLTEKİN
ORCID ID: 0000-0002-6281-3096

BÖLÜM 7

Eğitsel Rehberlik: Akademik Yolculukta Rehberlik
Prof. Dr. Mustafa Yüksel ERDOĞDU
ORCID ID: 0000-0001-6403-5630

BÖLÜM 8

Mesleki Rehberlik: Kariyer Dünyasını Keşfetmek
Prof. Dr. Lütfü İLGAR
ORCID ID: 0000-0002-6839-4574

BÖLÜM 9

Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinde
Psikolojik Danışma Sürecinin Anatomisi: Değişim Yolculuğu
Dr. Öğr. Üyesi Kamile Gamze YAMAN
ORCID ID: 0000-0001-6324-8431

BÖLÜM 10

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlıkta Bireyi Tanıma Teknikleri

Ar. Gör. Muhammed Furkan TUNÇ

ORCID ID: 0000-0001-6370-1507

BÖLÜM 11

Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetlerinin

Yapılanması ve Görevleri: Eğitimde Stratejik Harita

Dr. Öğr. Üyesi Osman SÖNER1

Doç. Dr. Mustafa ÖZGENEL2

ORCID ID: 1 0000-0001-9741-5357

2 0000-0002-7276-4865

BÖLÜM 12

Okul Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetlerinin Sunumu:

E-Rehberlik Modülünün Yeri ve Önemi

Doktorant Oğuzhan YAVUZ

ORCID ID: 0009-0004-1057-5278

BÖLÜM 13

Okul Rehberlik Hizmetlerinde Özel Eğitim

Doç. Dr. Nüket AFAT

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4247-025X>

BÖLÜM 14

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Yönetmeliği ve Tarihsel Değişimine Yönelik Serüvenler

Dr. Öğr. Üyesi Hazel DURU

ORCID ID: 0000-0002-1669-6407

BÖLÜM 15

Okul Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetlerinde Etik

ve Hukukun Önemi: Psikolojik Danışmada İlkeli Yolculuk

Doktorant Yelda YAVUZ

ORCID ID: 0009-0003-8642-1526

BÖLÜM 16

Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Kapsamında

Psikososyal Koruma, Önleme ve Krize Müdahale

Dr. Öğr. Üyesi Fazilet YAVUZ BİRBEN

ORCID ID: 0000-0002-1763-0338

BÖLÜM 17

Okul Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinde Yapay Zekâ Kullanımı:

Teknolojik İlerleme

Dr. Öğr. Üyesi Osman SÖNER

ORCID ID: 0000-0001-9741-5357

ÖNSÖZ

Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri, çağdaş eğitim sistemlerinin en önemli unsurlarından biridir. Bu durum psikolojik danışma ve rehberlik sistemlerinin günümüz eğitim dünyasında değişen koşullara uyum sağlama ve en güncel gelişmeleri takip etmesinin önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Eğitimde rehberlik ve psikolojik danışmanlığın önemini vurgulayan bu çalışmada, geleneksel yaklaşımların yanı sıra teknolojinin eğitime entegrasyonu, yapay zekâ kullanımı ve e-rehberlik gibi yenilikçi konulara da yer verilmiştir. Bu yenilikler, özellikle pandemi sonrası dijitalleşen dünyada, rehberlik hizmetlerinin nasıl daha erişilebilir ve etkili hale getirilebileceğine dair örnekler sunmaktadır.

Kitabın en önemli yeniliklerinden biri, rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin mevcut yönetmeliklerle ilişkisini detaylı bir şekilde incelemesidir. Rehberlik hizmetlerinin yasal çerçevesi, uygulamalardaki sorunlar ve bu sorunlara getirilen çözümler bu kitapta ayrıntılı olarak ele alınmaktadır. Okul rehberlik hizmetlerine yönelik en güncel yönetmelikler ve kanun değişiklikleri, kitabın okuyucularına rehberlik uygulamaları konusunda kapsamlı bir anlayış sunmayı hedeflemektedir. Ayrıca, rehber öğretmenlerin karşılaştığı en güncel sorunlar ve bu sorunlara dair çözüm önerileri de somut örneklerle desteklenmiştir.

Son yıllarda yapay zekâ teknolojilerinin eğitim alanına girmesi, rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinde de yeni ufuklar açmıştır. Bu kitapta, yapay zekanın rehberlik hizmetlerindeki rolü ve potansiyel faydaları ele alınarak, rehberlikte dijital dönüşüm süreci hakkında bilgi sunulmaktadır. Yapay zekâ destekli rehberlik uygulamaları, öğrencilere daha kişiselleştirilmiş ve anında geri bildirim sağlayan bir hizmet sunmanın yanı sıra, rehber öğretmenlerin iş yükünü hafifletmeye yönelik çözümler geliştirilmesine de katkı sağlamaktadır.

E-rehberlik konusu da bu kitapta özel bir bölüm olarak ele alınmıştır. Dijitalleşmenin eğitime etkisiyle birlikte rehberlik hizmetlerinin dijital ortama taşınması, daha geniş bir kitleye ulaşma imkânı sunmuştur. E-rehberlik hizmetlerinin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesine dair en güncel bilgiler, kitabın bu alanla ilgilenen okuyucuları için önemli bir kaynak niteliğindedir.

Bu kitap, sadece rehber öğretmenlere değil, aynı zamanda okul yöneticilerine, öğretmenlere, velilere ve öğrencilerin gelişiminde rol oynayan tüm paydaşlara hitap etmektedir. Psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin eğitimdeki rolünü yeniden düşünmek ve bu hizmetleri daha verimli kılmak amacıyla bu kitap, alandaki akademisyenlerin ve uygulayıcıların bir araya getirdiği deneyim ve bilgileri sunmaktadır. Eğitim sisteminin önemli bir bileşeni olan rehberlik hizmetlerinin, bireylerin sadece akademik değil, sosyal, duygusal ve kişisel gelişimlerini desteklemeyi amaçladığı gerçeği bu kitapta sıkça vurgulanmaktadır.

Kitap boyunca ele alınan konu başlıkları, rehberlik hizmetlerinin karşılaştığı zorluklara yönelik çözüm önerileri, yapay zekâ ve dijitalleşmenin etkisi, en güncel yönetmeliklerin detaylı analizi ile zenginleştirilmiştir. Okuyucuların, bu kitabı rehberlik hizmetlerinin geleceğine dair bir yol haritası olarak değerlendirmesi amaçlanmıştır.

Bu kitabın hazırlanmasında emeği geçen tüm yazarlarımıza ve katkıda bulunan akademisyenlere en içten teşekkürlerimizi sunarız. Bu çalışmanın ortaya çıkmasında bize destek veren kurumlar ve akademik çevreler sayesinde, rehberlik hizmetlerinin geleceği üzerine önemli bir kaynak oluşturabildik. Kitabın hazırlanmasında sürekli yanımızda olan ve bizi motive eden ailelerimize ve dostlarımıza da sonsuz teşekkürlerimizi sunuyoruz. Rehberlik hizmetlerinin gelişimine katkı sağlayacak bu kitabın, eğitim dünyasında faydalı olmasını temenni ediyoruz.

Dr. Öğr. Üyesi Osman SÖNER

Prof. Dr. Mustafa Yüksel ERDOĞDU